

Леонов Б. Д.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права
ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика»
(м. Миколаїв, Україна)

Севастьянова Ю. В.,
здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 081 Право,
ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика»
(м. Миколаїв, Україна)

ТЕРОРИСТИЧНА ВІЙНА В УКРАЇНІ

Організація Об'єднаних Націй визнає тероризм однією з найбільш серйозних загроз міжнародному миру і безпеці людства, а дальше поширення терористичної загрози обумовлюється триваючими процесами світової глобалізації, інтернаціоналізації [1], мілітаризації та використанням гібридних форм.

Сучасний тероризм все більше «воєнізується», а його поширення пов'язується з діяльністю незаконних збройних та воєнізованих формувань.

Сьогодні фіксується тенденція розширення географії тероризму, прояви якого виникають майже у всіх кутках нашої планети.

У опублікованому у грудні 2024 року Глобальному індексі тероризму, який розроблено для визначення рівня уразливості держав до терористичних загроз, з початком збройної агресії Російської Федерації проти України остання отримала загальний індекс 1,68 і перемістилася на 54 місце у світовому рейтингу тероризму [2]. Цей індекс вимірює рівень терористичної активності всередині держави за такими показниками: 1) кількість терористичних інцидентів у даному році; 2) кількість загиблих від терористів у даному році; 3) кількість поранених у даному році; 4) кількість заручників у даному році рівень матеріальних збитків [2]. На цей час найбільшу терористичну загрозу для України становить агресія рф.

Ще до повномасштабного вторгнення рф системно застосовувала політичні, економічні, інформаційно-психологічні, кібернетичні та інші засоби впливу на нашу державу, а найбільшу терористичну загрозу для України становила її злочинна політика, спрямована на дестабілізацію ситуації в державі, в тому числі шляхом інспірування сепаратистських проявів і всебічної підтримки диверсійно-терористичної діяльності маріонеткових квазідержавних утворень на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях [1].

З 24.02.2022 р. злочинна політика РФ, яка не обмежувалася використанням інформаційних, пропагандистських та інших засобів, трансформувалася у збройну агресію. Дії регулярних військ рф, незаконних збройних формувань "ДНР" та "ЛНР", зокрема, здійснення диверсій, обстріли цивільних об'єктів та

інфраструктури, що спричиняють численні жертви серед цивільного населення, характеризуються у міжнародній правоохоронній практиці як терористичні[1].

Ракетні обстріли мирних міст України, на наш погляд, дали імпульс ескалації тероризму як способу вирішення політичних проблем за рахунок залякування населення. Це свідчить про спорідненість війни і тероризму, їх взаємозв'язок.

Вбивства і диверсії, ракетні обстріли міст і об'єктів критичної інфраструктури України є постійними елементами зовнішньої і внутрішньої політики держави-терориста, яка використовує дрони, ракети, інші безпілотні засоби для залякування мирного населення, а масові вбивства людей та депортація дітей стали буденною практикою цієї держави. Від 24.02.2022 р. до 30.06.2023 р. Управління Верховного комісара ООН з прав людини зафіксувало 25 170 жертв серед цивільного населення у 1 504 населених пунктах України, зокрема 9 177 загиблих і 15 993 поранених [3]. Згідно з даними державного порталу «Діти війни», станом на 15 січня 2025 року, ідентифіковано 19 546 депортованих дітей, 388 дітей вдалося повернути в Україну [4].

В даному контексті очевидною є трансформація тероризму у бік його військових характеристик. Відбувається злиття тероризму з війною, наслідки якого створюють кумулятивний ефект. Наявність цього злиття свідчить про гостроту і актуальність проблеми дослідження тероризму як нового способу війни. Тероризм став своєрідним каталізатором нової світової війни і створює глобальну проблему для всієї міжнародної спільноти [5, с.29].

Зміст терористичної діяльності міститься у спробах рф шляхом анексії територій, збройної агресії, пропаганди й терору відновити свій політичний вплив на Україну, не допустити її членства в ЄС і НАТО, протидіяти інтеграції національної економіки в європейський та світовий ринки, перешкоджати утвердженню європейських цінностей, ослабити спроможності системи національної безпеки і оборони, знищити національну ідентичність і незалежність України[6, с.98].

Як зазначають експерти, агресивні цілі РФ сягають не лише України, а й мають континентальну і глобальну проєкцію: нинішній московський режим донедавна бачив себе панівним гравцем на світовій мапі, рівним США і Китаю [7].

Залишається актуальною загроза ядерного тероризму, небезпечний потенціал якого використовується як інструмент шантажу з боку держави-терориста. Регулярні війська рф створюють небезпеку для ядерних об'єктів на території України – обстрілюють атомні електростанції, руйнують сховища ядерних відходів тощо. Регулярні обстріли будівель та блоків найбільшої в Європі Запорізької АЕС створюють загрозу виходу радіоактивних речовин у довкілля [8].

Викладене дає підстави для висновку, що сучасний тероризм – це не тільки терористична діяльність груп, організацій чи спецслужб іноземних держав, а, насамперед, елемент злочинної політики держав-терористів, яка знаходить вираження в агресії. Тероризм все більше змикається з війною, а в окремих

випадках переходить у відкриту війну.

Сучасний міждержавний тероризм є формою агресії, засобом реалізації геополітичних інтересів шляхом умисного застосування загально-небезпечного насильства чи погроз його застосування, спрямованого на знищення чи пошкодження майна, залякування населення, створення обстановки страху, напруги на загально-соціальному рівні з метою примусити державу вчинити якусь дію або утриматися від її вчинення, чи разом із завданням шкоди державі порушити міжнародний правопорядок.

Отже, організація системи протидії тероризму з позиції його оцінки як виду війни [5, с. 291] зумовлює нову рамку наукових досліджень.

Питання вироблення ефективних механізмів запобігання тероризму з урахуванням його трансформації в агресію мають бути внесені до порядку денного ООН, інших міжнародних організацій, які займаються боротьбою з тероризмом.

Список використаних джерел:

1. Концепція боротьби з тероризмом : затв. Указом Президента України від 05.03.2019р. №53. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53/2019#Text>.
2. Global Terrorism Index 2024. URL: <https://reliefweb.int/report/world/global-terrorism-index-2024>.
3. Скільки мирних жителів загинуло в Україні через війну Росії: дані ООН. URL: <https://tsn.ua/ato/skilki-mirnih-zhiteliv-zaginulo-v-ukrayini-cherez-viynu-rosiyi-dani-oon-2365768.html>.
4. Діти війни. URL: <https://childrenofwar.gov.ua/>.
5. Антипенко В.Ф. Борьба с современным терроризмом. Международно-правовые подходы: моногр. К.: Юнона-М, 2002. 723 с.
6. Мокляк В. В. Протидія терористичній діяльності в Україні: моногр. Х., Юрайт, 2021.
7. Загальнодержавна система боротьби з тероризмом: проблеми та перспективи: аналіт. доповідь / О.Д. Маркєєва, Б.Л. Розвадовський. К. : НІСД, 2022. 88 с.
8. Воєнні злочини під час російсько-української війни. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.